

ABONAMENTUL.

Un an 80 cor. (60 lei)
 1/2 an 40 „ (30 lei)
 1/4 an 20 „ (15 lei)
 O lună 7 „ (5 lei)
 Un nr. 30 fil. (25 bani)

□ □

Unirea

ZIAR NAȚIONAL — APARE ZILNIC.

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
 odată 1 cor., a doua
 și a treia oară 80 fil.

Manuscrite sunt a se
 trimite la Redacția
 „UNIRII“ Blaj.

□ □

Partidul țărănesc

se sbate în durerile nașterii. Câteva moașe diplomate așteaptă avide evenimentul îmbucurător, câțiva curioși privesc prin ferestrii. Ce va fi? Cum să fie numit noul născut și ce perspective îl așteaptă?

Nu ar trebui să avem nimica împotriva înjghebării unui partid țărănesc. E și logic și firesc ca pe pământul României-mari, elementul țărănesc să-și aibă organizația sa politică, după ce țaranii sunt talpa țării și ei constituie majoritatea populației. Importanța elementului țărănesc au scos-o îndeajuns la iveală războiul acesta și evenimentele ce au urmat.

Vorba e însă, dacă este un act politic înțelept să organizezi clasele sociale *aparte*, aducându-le pe teren, ca să se consume în lupte sterile una cu cealaltă și să se stânjenească astfel orice avânt și progres, de care mai ales Țara românească are azi lipsă arzătoare?

Și este oare o prevedere politică, de a introduce și la noi în Ardeal politicianismul sec de dincolo, când noi voim să pășim în Casa țării ca element unitar, cu conducători conștii de datorința lor, cu program unitar, ca astfel să putem lua cu efect parte la opera de regenerare politică a întregului neam românesc?

De ce nu se află bine partidul țărănesc în cadrele programului partidului național român, care are tot, din cece ar putea cu-

prinde un program țărănesc a parte, făurit artificial, de multeori cu intenții foarte puțin binecuvântate?

Mai țărănesc program decât cel al partidului național român nici atunci nu mi-aș putea închipui, dacă s'ar alege țărani-sadea, ca să și-l facă ei, după propriile lor aspirații. Ceeace nu este țărănesc în programul național, e cel mult lupta de clasă împotriva celorlalte straturi sociale și tocmai aceasta e, ce trebuie să evităm în împrejurările actuale. E un păcat național să divizăm voința națională, care s'a manifestat în zilele aceste atât de grandios, atât de armonios și inaugurând principiul: divide et impera, să ne pomenim, că nu noi vom stăpâni România-mare, ci elementele străine ale orașelor, cari așteaptă învrăjbiră noastră, ca să tragă foloasele lor.

(p.)

Congresul preoșilor.

— Raport telefonic dela Cluj. —

Congresul s'a deschis la ora 11^{1/2}. Președinte *Dr. Elie Dăianu*, președinți de onoare: *Dr. Al. Nicolescu* și *Dr. Octavian Domide*, vice președinți vicarii *Ilarie Boroș*, *Romul Marchiș* și *Iacob Popa*; notarii: *Ioan Moldovan*, *Pasca*, *Lauran*, *Firesa*. Delegați:

Asociația preoșilor gr.-or. prin *Dr. Nic. Bălan*, prof. sem.; preoțimea din Regatul vechiu prin 3 preoți din București, mai multe cercuri culturale din România veche; Cons. Dirigent din Sibiu prin *Dr. Onisifor Ghibu* și *Dr. Al. Rusu*. De față: Comandantul pieții Cluj, prefectul județului, de față 500 de preoți. S'au trimis telegrame de omagiu Papei, M. Sale Regelui, Corului episcopesc, guvernului din București și C. D. din Sibiu. Congresul

decurge cu o seriozitate și demnitate admirabilă. Foarte grandioasă adunare de preoți. Ședința 1-ă s'a suspendat la ora 2. S'a ținut banchet la otelul New-York. Au participat la 400 persoane. S'a închinat pentru: Papa, M. Sa Regele și Regina, pentru Familia domnitoare, apoi pentru reprezentanții bisericii gr.-ort. și pentru glorioasa armată română; a răspuns Colonelul *Opreanu*. Prof. *Bălanu* dela Sibiu a toastat pentru ținerea unui congres general al preoțimii române din România întreagă ceeace preoțimea a primit cu aplauze. *Dr. Al. Rusu* a toastat pentru peatra de temelie a credinței noastre, pentru Scaunul Apostolic, părintele *Agârbiceanu* a cuvântat pentru preoțimea cu inimă creștinească, pentru preoțimea ideală, prin care Dumnezeu ne va hărăzi unitatea de care mai avem lipsă. Banchetul s'a sfârșit la ora 5. — Când vorbesc la telefon Congresul își continuă lucrările; s'au ales trei comisii: 1. organizatoare, 2. școlară și 3. administrativă. S'a citit raportul comisiei organizatoare. Raportor este *Dr. Vas. Cerghizan*, propune să se înființeze o Asociație politică preoțească, cu numele *Frăția creștină*. Congresul decurge. Din prilejul congresului a apărut la Cluj o foaie ocazională *Solia zilei*. Raport amănunțit în scris urmează.

— Ora 5^{3/4}, p. m. —

Artiștii Teatrului Național la Blaj.

Zilele de luminată sărbătoare artistică în Blajul catacombelor — vor rămânea între cele mai frumoase și însemnate din evenimentele mari trăite de noi în timpul din urmă. — Orele de înălțare sufletească în seninătatea artei românești, artiștii mari și piesele în frunte cu minunatul »Poem al Unirii« ne-au dovedit încă odată, că teatrul va trebui să fie în România mare o școală pururi deschisă în cât mai multe centre, areopagul unde adevărul se-mbracă în vraja frumuseții ca să te supună. — Da, teatrul

solid, arta mare este un apostolat și el, iar roadele lui se pot pune alături de cea mai febrilă și rodnică apostolie de redeșteptare și regenerare sufletească.

Cu ochii umezi

s'a ascultat minunatul »Poem« alui *Zaharie Bârsan*. Plină de demnitate a fost dna *Olimpia Bârsan* și plin de vieață în gesturi și intonație *Dorobanțul* la spate având flămura tricoloră. Duiosă și blândă *Basarabia*, sprintară *Bucovina* cucernică și cu glasul furtunos, *Transilvania* și atât de plângătoare *Macedonia*, ce sta înaintea mamei care-și avea la sân pe toate ficele... Acordul final de maiestate din glasul *Dorobanțului* a extaziat sufletele și întreg publicul asistent a zburcniț în urale și aplauze. Intr'adevăr, a fost ceva mare, ceva grandios în această cea dintâi reprezentare, a cărei suflu și emoții ne cutremură și astăzi inimile. Aranjarea scenică a reliefat gustul ales al dlui *Victor Dumitrescu-Bumbești* regisorul *Teatrului Național*...

Maiestrul Nottara

a fost acela, care a uimit sufletele în Apus de soare... Marele lui talent s'a pronunțat dela cuvântul cel dintâi și-a crescut în mai multe scene, dar a culminat în finalul morții lui Ștefan... A fost atât de reală această scenă încât pe toți cari au văzut teatru în capitale străine cu cei mai mari actori, i-a convins, că *Nottara* este nu un apoteozat de o ambiție națională momentană a auditorului, ci cu adevărat ne poate fi o mândrie națională. — Doamna *Maria (M. Ignătescu)* a fost perfectă în rolul *Doamnei* în dragostea căreia se amestecă atâta stimă față de Domnul Țării. — Sinceritatea și marea dragoste de țară ne-au adus-o pe scenă logofetul *Tăut*, postelnicul *Toader*, vornicul *Jurj* și Hatmanul *Arbore*, cei trei boeri cu gând de răsvrătire, *Bogdan* și îndeplinind fiecare prin intonația bărbătească, prin gravitatea ținutei — tabloul minunat din jurul lui Ștefan, *Gingașă*, *Oana* (dna *O. Bârsan*) spontan *Rareș*

(Atanasescu) bine studiați cei trei doctori (*Toneanu, Dupulescu, Savulescu* etc.) simpatice fetele din casa lui Ștefan. — Cine-ar putea descrie toată armonia de mișcări, toată pompoasa curăție ce s'a vrăjit peste scenele din Apusul lui Ștefan Cel Mare al lui Delavrancea... Ai marea artă a celor, cari dezvoaltă o muncă uriașă de aprofundare a lumii sufletești pe care o redau, ai jertfa și roada anilor de muncă, ai o aleasă ceată din cei mai de seamă artiști ai Teatrului nostru din București... Ai talente închegate și suflete cari acum își lustruiesc sufletul pentru a-i da cele din urmă conture de perfecție.

Banquet.

După reprezentarea de Sâmbătă seara artiștii și publicul blăjan s'au întrunit la o masă comună la otelul Moldovan. Sala otelului s'a dovedit cu mult și puțin încăpătoare, decât să poată cuprinde pe toți. A fost ticsită și a doua sală de publicul nostru, care voia să sărbătorească pe artiștii veniți în orașelul acesta.

Seria toastelor a deschis-o dl *Dr. Victor Macavei* profesor la seminar, salutând călduros trupa Teatrului Național, care a venit să îndeplinească o muncă culturală și națională de cea mai mare însemnătate. În calea acesteia li petrecem cu tot sufletul și le dorim depline succese.

A răspuns maestrul *Nottara* satisfăcut, că trupa se află în Blaj, leagănul culturii noastre naționale.

D. profesor *Dr. Oct. Prie*, a salutat venirea artiștilor, care pentru noi Ardelenii este o nouă și puternică zală în programul național, inaugurat pe Câmpul libertății la anul 48. Farmecul artei românești este chemat să umple cadrele statului mare, făcând că sufletul românesc să stea biruitor și stăpânitor pe aceste plaiuri. Publicul a stat mult împreună. A domnit cea mai desăvârșită voce bună până târziu în noapte.

Lumea romană

s'a scurs înaintea ochilor nostri în tablourile de pitorească frumusețe din Fântâna Blanduziei. — Maestrul *Nottara* ni-a revrăjit pe *Horățiu* din «Satire și Epistole» în toată lumea lui sufletească. — Marele artist a perfecționat pe *Horățiu* alui *Alexandri*. *Neera* (dna *Bârsan*) și-a redat minunat rolul avut iar *Getta* (dșoara *Cleo Pan*) ne-a arătat prin gingășia, curăția și zbuclirea nevinovată a iubirii, un mare talent, a cărei calități vor stăpâni nu peste mult inimile tuturor. — A fost foarte bine *Gallus* (*Atanasescu*) și-a

culminat în scenă când își rostește dragostea. Ne-a dat *Postumus* (*Manu*) un real tip de dragoste ridicolă și-a fost foarte bine în mai multe scene. Scaur (*Dumitrescu*) a redat admirabil grotescul libertinului ajuns la bani, fioros și de o deosebită putere a fost *Hebro* (*I. Petrescu*) iar sclavii toți ne-au rezugrăvit prin mimica feții și prin strigătele lor, dureroasa scenă a omului, care era odată obiect și nu frate. Mai puțin rol au avut *Mecenas* și-au fost bine *Zoil* cu fața lui invidioasă și *Glutto* cu «cinci fierte și cinci fripte».

Dar cine ar putea să reliefeze toate talentele mari de artiști câți au jucat la Blaj. În cronica unui amator câte nu se pot strecura. — Mai este apoi că unor artiști li-s'a rezervat rol mai însemnat în alte bucăți cari vor fi jucate în alte centre. — În unele părți, este piesa mai fără putere și artistul oricât de bine ar interpreta, își lasă în suflet o umbră, nu prin jocul său ci prin însași ființa sufletului omenesc, care confundă vrednicile și defectele și le egalizează adese...

Fie însă deplin convinși prea iubii artiști, că ne-au satisfăcut sufletește întru toate, că pururea ne vom cugeta la dânșii, cari ne-au cercetat întâi în România mare, necruțând sănătate și putere numai, ca să ne vadă și să ne dea, ceea ce au mai prețios — sufletul și toată puterea lui. În numele acestui suflet le aducem tuturor și fieștecăruia în parte toate mulțămitele noastre sincere, asigurându-i de dragostea noastră sinceră. — Mulțumim în deosebi maestrului *Nottara*, care ne-a adus în Transilvania în trupul muncit sufletul mare și arta sa fără păreche.

Fie-Vă calea plină de mulțumiri sufletești până la o altă revedere!

Ovidiu Hulea.

Omagiu.

Blajul — cetatea culturii din care au pornit atâția Eroi ai desrobirei naționale a Ardealului, plec din sânul ei cu un sentiment de pioasă recunoștință. În ea se vor țese toate nădejile noastre de bine și fericire a României-mari. Artă românească nu a făcut decât se facă un scurt popas, ca să-și depuie omagiul de recunoștință pentru tot ce Blajul a făcut pentru România-mare.

Victor Dumitrescu-Bumbești.
Regizorul Teatrului Național.

Cum se serba pe vremuri 3/15 Maiu.

De 43 ani încoace această zi de 3/15 Maiu am prăznuit-o numai în inimi și în articole de ziare. Până la 1876 ne eră îngăduit să prăznuim în public. În Blajul nostru serbarea de 3/15 Maiu eră cea mai animată, în care tinerimea studioasă își puneă tot entuziasmul și toată căldura vârstei. La 1876 a fost însă pentru ultima oară. Stăpânirea ungurească a suprimat cu mână sacrilegă aceste manifestații. De atunci până azi ziua de 3/15 Maiu am prăznuit numai în tainițele sufletelor noastre.

Nu mai câte un steguleț tricolor pus, pe Piatra Libertății ori în alte locuri memorabile, de mâinile întrepide ale câte unui tinăr entuziast, ne mai amintia înafară această zi însemnată.

Acum, când putem s'o serbăm după plac, gândul ne bate doios cărările spinoase ale trecutului. Din povestirile contemporanilor și din foile îngălbinite ale gazetelor vechi ni-se încheagă limpede cadrele între cari se sercă această zi.

În presara zilei de 3/15 Maiu la 8 ore seara elevii se întruneau în edificiul gimnazial, unde unul dintre ei le vorbiă despre însemnătatea zilei. (Cel din urmă orator *Ion Bianu*, la 1876 octavan, acum profesor universitar în București).

De aici se duceau „cu mers național” — cum spune corespondentul din 1876 al „Gazetei Transilvaniei” — executat de „banda opidană”, cu torțe și cu „stindarde naționale cu diferite inscripțiuni” la casele celor mai de seamă bărbați ai Blajului. În 1876 au mers la canonicul *Ioan F. Negruțiu*, la *Timoteiu Cipariu* și la *Antonelli*, directorul gimnaziului pe atunci. Le făceau ovații iar aceștia din fe-reastră le țineau vorbire. De aici mergeau înaintea bisericii catedrale, unde unul dintre studenți rostea o vorbire. După aceea se îndreptau către tribuna, „piramida”, ce eră în mijlocul pieței, iluminată și cu inscripții, între cari Franța și Italia nu erau uitate nici într'un an. De aicea iar se rostiau vorbiri însuflețitoare. După aceea, la lumina torțelor, se încingeă focos jocul, jucându-se „salturile naționale Românul și Bătuta”. Cu aceasta se ținea preseara zilei de 3/15 Maiu.

În revărsatul zilei de 3/15 Maiu, pe la 3 ore dimineața, tinerimea studioasă cu „banda opidană” alerga pe Câmpul Libertății „spre a planta stindardul în piatra cea de mare însemnătate”. La 9 ore veniau

la biserică, unde se oficia un parastas în amintirea martirilor din 1848; După terminarea serviciului divin tinerimea, împreună cu un public numărös, cu flamuri naționale” și cu „banda opidană”, care executa „marșul național”, mergea pe Câmpul Libertății. Aici unul dintre profesori (cel din urmă, în 1876, a fost fie iertatul *Ioan Gherman*) cetia rugăciunile pentru martirii din 1848. Un student din clasa VIII-a rostia apoi o „vorbire însuflețitoare”. După aceea vre-o 12 tineri, „învescuți în costumuri naționale” jucau călușerul și bătuta. Se imprăștia apoi pe acasă. Dar cu aceasta nu se termina serbarea. După prânz era petrecere cu joc. La 1 oră „banda opidană” dedea avizul pentru începerea petrecerei. Tinerimea și publicul mergeau în „bercul metropolitan”, unde se ținea o petrecere animată până la 9 ore seara, când mergea fiecare acasă.

Așa se serba ziua de 3/15 Maiu înainte cu 40 și ceva ani: cu vorbiri înflăcărâte, cu cântări și cu steaguri naționale.

Deasupra tuturor însă, plana luminos și neînfrănat entuziasmul tinerimei studioase, care însaș aranja aceste serbări, umplându-le cu lumină și căldură.

P. Suci.

Ziua de 10 Maiu*).

(Continuare și fine.)

În această zi de 10 Maiu se începe domnia binecuvântată a lui Carol, principe acum și rege mai târziu. Domnia lui îndelungată o împănază, o împodobesc o mulțime de orânduiri și de fapte mari. S'a dat, dela început seamă de greutățile ce are să le intimpine. În curat cu sine și cu nevoile multe ale acestui stat tinăr, s'a apucat îndată de lucru. Două lucruri mari îl așteptau: mulcomirea dușmanilor dinafară și așezarea țerii pe temelii nouă, potrivite vremilor. Le-a isprăvit pe amândouă bine, deși cu multe greutăți. Turcii, la început, n'au voit să-l recunoască, ba eră să se ridice cu oaste împotriva lui. I-a trebuit multă trudă tinărului Domnitor, pân' a putut să îmbuneze Poarta și să-l primească de Domn. S'a apucat apoi de rânduirea din lăuntru a țerii: i-a dat legi nouă, constituție, s'a apucat să clădească linii fierate, să înființeze școli și să ridice fabrici. În munca aceasta de ridicare și de întărire a statului eră ajutat de sfatul unor

* Cetită la serbarea de 10 Maiu elevilor liceului din loc.

bărbați luminați, ca Ioan Brătianu, M. Kogălniceanu și alții. Mai multă încurajare li venia însă dela altcineva, care-i stetea mult mai aproape de inimă și de gândirile sale, dela cea mai gingașă și mai nobilă între domnitoare, dela Elisabeta, ca soție — și Carmen Sylva, ca poetă.

Domnia aceasta de muncă fără preget a ținut până în 1877. În acest an Rusia pornește războiu împotriva Turciei. Drumul armatelor rusești nu putea duce pe alt undeva, decât peste România. Ce putea să facă acum această țară, ajunsă între cucerirea și nicovăla. Să țină cu Turcia, care o ținea și acum sub ascultarea ei, ori cu Rusia, alături a căreia nădăjduia să se suture de tot de jugul turcesc? S'a dat de partea Rușilor. Carol s'a pus armata pe picior de bătaie, așteptând desfășurarea întâmplărilor, încrezător în vitejia armatei sale. A rupt orice legătură cu Turcii.

În 10 Maiu 1877 țara a putut să prăsnuească deplina ei neatârănare. Într'aceea Rușii trecură Dunărea și se apucară la luptă cu Turcii; dară aceștia se țineau bine. Sub Plevna Rușii au suferit o înfrângere grea, și-ar fi fost nimiciți de tot, dacă nu le-ar fi sârît într'ajutor armata română, pe care ei mai înainte o desprețuiseră. Soldatul român, cu vitejia lui furtunoasă și disprețuitoare de moarte, a înclinat câmpăna biruinții spre Ruși. Turcii bătuți în toate locurile, sunt siliți să incheie pace. Dacă a mai fost vreodată pace, în care să iasă la iveală mârșavia, călcarea cuvântului dat și lipsa de muștrări sufletești a unei puteri mari, atunci această pace dela Sam. Stefano a fost neîntrecută. Rusia s'a arătat așa cum a fost: ticăloasă și hrăpărească. România i-a sârît în ajutor, i-a mântuit cinstea și armata, iar ea în schimb a ciungărit-o, i-a luat Basarabia frumoasă și roditoare, dându-i-se în schimbul ei Dobrogea, cui-țar de popoare fără căpătâi și de bălți nesănătoase.

Cu toate acestea, pe urma acestui războiu, România a avut și un bine. Puterile mari ale Europei s'au învoit, ca România să nu mai fie de aici încolo principat, ci regat. În 10 Maiu 1881 s'a săvârșit în mijlocul unor mari serbări, încoronarea lui Carol I. de rege al României. Regele a fost încoronat cu o coroană de oțel, turnată din tunurile luate dela turci la Plevna. „Primesc cu mândrie, a zis, această coroană tăiată dintr'un tun stropit cu sângele vitejilor noștri... Pentru Regina și pentru mine însă coroana cea mai frumoasă este și rămâne dragostea și încrederea

poporului, pentru care n'avem decât un gând: mărirea și fericirea lui.“

Iată, v'am tâlmăcit pe scurt istoricul și însemnătatea zilei de 10 Maiu.

* * *

Iubiți elevi! Istoria este cea mai bună și mai dreaptă învățătoare și îndrumătoare a vieții unui popor. Din trecutul lui răsar, ca dintr'o cutie fermecată, figuri de oameni mari, de apostoli neînfricați cu cuvântul și cu fapta, — răsare într'o înșiruire fără sfârșit, o mulțime de meșteri-zidari, cari în clădirea mare a neamului lor, și-au clădit ce au avut ei mai scump: inima și sufletul din ei.

Toate alcătuirile obștești ale neamului nostru sunt opera acestor oameni mari. Sufletele lor, prin glasul tainic al isprăvilor mari, pe cari le-au făcut, ne dau nouă, rândului de oameni cari trăim, povățuiri prețioase. Incepând dela soldații de rând, cari cu piepturile lor au apărut hotarele țării și mai în urmă le-au întregit, până sus la cei mai luminați bărbați de stat, cari și-au clădit sufletul lor în clădirea mare a neamului bucată de bucată, ne dau cu toții o învățătură foarte prețioasă: să ne iubim neamul până la jertfirea de noi înșine.

Da, iubiți elevi, să ni-l iubim. Dragostea de neam să ne fie făclia călăuzitoare în toate faptele noastre. Voi, cei tineri, să munciți acolo, unde sunteți, la carte, cu toată încordarea sufletului vostru, nerisipindu-vă timpul și puterile în alt chip. Numai așa se va crol din voi ceata mare de luptători aprigi, de muncitori neodihniți, de cari are lipsă neamul nostru. Făcând așa, voi la carte, noi ceștialați acolo, unde suntem puși, împlinim povața dată de marii noștri înaintași: de a munci din tot sufletul și din toate puterile noastre. Ei așa au muncit și așa au biruit. Nu mai așa le-a isbit, muncind din greu și fără preget, să pună temeliiile, pe cari se ridică acum mândru statul nostru românesc. Firicelul de stejar plâpând, în urma muncii lor neogoite, a crescut, s'a făcut stejar mare, care sub ramurile sale ne adumbrește acum pe toți fiii neamului românesc.

Slăvită să fie pomenirea acestor muncitori mucenici. Ei ne-au prilejuit sărbătoarea de astăzi, 10 Maiu — și ei ne-au făcut părtași de fericirea negrăită de a ne vedea toți frații laolaltă: Vieța lor să ne fie pildă — și faptele lor făclie călăuzitoare.

Să nu uităm, în această zi de sărbătoare, că tot darul vine de sus. Să ne plecăm smeriți genunchii înaintea Celui atot-

puternic, care prea milostiv s'a îndurat să pună sfârșit suferințelor noastre fără număr. Cu inima sus, la Cel dela care vine darul și vieța, și cu mâinile înțeleștate sdrăven pe uneltele de lucru, să muncim din greu și zi și noapte. Numai așa ne vom arăta vrednici de străluciiții noștri înaintași, cari ne-au dat această zi de sărbătoare.

Petru Suciu.

*****

Ordin

Se face cunoscut, că cu începerea dela publicarea acestui ordin orice corespondență atât a particularilor cât și a autorităților civile afară de corespondența rezortelor Consiliului Dirigent și a Prefecturilor (care se va preda birourilor de cenzură conform instrucțiunilor Nr. 75512) va trebui predată poștei, fără a se închide plicul. Scrise citeț pe 2 pagini, Plicurile se vor lipi numai după cenzurarea de către personalul de cenzurare. Corespondența (afară de cea mai sus numită) care de se va preda poștei cu plicul lipit mai înainte de a fi cenzurată sau scrisă neciteț și pe mai mult de 2 pagini se va distruge din oficiu.

Ca atare este în interesul publicului de a se conforma acestui ordin. Comandantul Zonei de supraveghere.

Colonel (ss) Marinescu.
Șeful Bir. Maior I. Petrescu.

*****

Un proiect de reformă agrară.

De curând a apărut o broșură (de 20 pagini) cu titlul: „Proiect de reforme agrare pentru Ardeal, Banat și Confiniile militare“. Autorul e dr. Pompil Cioban.

În partea introductivă aduce câteva date prețioase privitoare la Banat. Dar pe noi ne privește mai deaproape însuș proiectul. În starea aceasta de așteptare nervoasă după proiectul de reformă agrară al Consiliului Dirigent, proiectul dat de dl Cioban l-am citit cu multă euriotitate. Am găsit într'însul idei bune, dar n'am găsit tot ceea ce trebuie să ne dea o reformă agrară, nu în amănunte, ci în ideile, în în principiile călăuzitoare. Dsăle îi scapă din vedere mai multe lucruri. Reforma agrară e un complex de probleme, cari stau unele cu altele într'o strânsă legătură organică. Nu poți trece peste nici una dintre ele, fără, ca să nu primejduiești reforma întreagă. Unele dintre aceste probleme se par, la prima vedere a fi numai accidentale, a fi numai dedesubturile reformei,

dar în realitate sunt de-o importanță extrem de mare. Sunt ca și pietrele unghiulare la o clădire, ne avându-le, și-e amenințată cu prăbușire întreaga clădire.

Sunt o mulțime dintre problemele aceste, cari dlui Cioban i-a scăpat din vedere. O să le amintesc numai tangențial. Dsă nu precisează modalitatea de plătire a pământului, ceea ce e o chestiune și complicată și de importanță. E punctul de plecare la o improprietărire. O altă problemă importantă e cea a *mobilității* pământului. Dacă se lasă circulația absolut liberă, prin vânzare nelimitată și prin comostenire, atunci peste 10—20 ani ajungem la situația de-acum. Trebuie împiedecată, prin dispoziții legislative, pulverizarea moșioarelor și acumularea pământului în mâna minorităților. Spre acest scop circulația pământului trebuie restrânsă într'un minim, care să nu se scoboare sub 10—15 jugăre și într'un maxim, care să nu treacă peste 100 ori 200 jugăre, cât va fi stabilit de lege. Pulverizarea moșioarelor se poate ajunge, după părerea multora, prin ștergerea dreptului egalitar al moștenitorilor și prin introducerea libertății părintelui de a-și testa averea numai unuia dintre copii. Art. 11 din proiectul dlui Cioban dă drum liber pulverizării, prin aceea, că moștenitorilor li-se dă drept de a împărți în părți egale moșia (competența de 11 jug.) părintelui repauzat.

Reforma agrară are un scop dublu: nivelarea contrastelor sociale și multiplicarea producției. Aceasta se poate ajunge prin instituirea unui *control* unui *învățământ agricol*, obligator. Interese superioare de stat reclamă imperios aceste două lucruri, de cari legislația va trebui să țină seamă. În proiectul dlui Cioban nu le găsim aceste două lucruri nici baremi atinse.

Am amintit aici numai câteva dintre problemele agrare de cari nu se ține seamă în proiectul amintit. Dar vor fi ele și mai multe, cari nu se pot însă aminti toate în cadrele înguste ale unui articol de ziar.

În ce privește proiectul în sine am avea, de asemenea, câteva obiecțiuni de făcut. În art. 1 se vorbește de exproprierea tuturor pământurilor „cultivabile“. Ne întrebăm, ce va fi atunci cu pădurile? A treia parte din teritoriul nostru e acoperit cu păduri. Din 20 milioane jug. peste 7 milioane sunt pădure. Dintre acestea particularii au 2 milioane și ceva, iar restul de 5 milioane e al statului și a proprietății de mână moartă. Ce se va alege cu aceste imense teritorii de

păduri? vor trece toate în stăpânirea statului, ori vor rămânea în posesiunea celor care le au? Acest lucru dl Cioban nu-l precizează. În Art. 4 b) spune ceva, dar nu destul de lămurit.

Maximul de 500 jug. se pare a fi prea mare pentru relațiile dela noi. În vechiul regat e drept, că e un maxim de 500 hectare (870 jug.), numai cât acolo e intrucâtva mai justificabil. Acolo pe 150,000 klm.² sunt numai 7 $\frac{1}{2}$ milioane locuitori, pe când la noi pe 120,000 klm.² sunt 6 milioane și ceva. La noi munți și păduri multe, acolo mult șes și pământ roditor. În Basarabia și Bucovina, pe cât știm, s'a luat ca maxim 100 hectare (170 jug.). Ceeace e absolut de ajuns.

Mărimea unui lot sau părțile dsa o pune la 11 jug. În mijlociu e îndestulitor. Numai cât nu se poate determina tocmai așa apriat, fiindcă variind calitatea lotului, trebuie să varieze și mărimea lotului.

Dsa e aderent al proprietății mijlocii. Pentru crearea unei astfel de proprietăți admite (Art. 33), ca țăranii, cari dispun de putere de muncă și unelte economice și voiesc a-și lărgi economia în mod rațional și intensiv, să aibă drept a-și completa proprietățile lor până la 30 jug.

Sunt și eu de aceea părere, numai cât c'o amplificare: să se facă această concesiune numai acelor, cari au dat dovezi eclatante de pricepere, onestitate și hărnicie. Făcându-se așa, se va încuraja în chip simțitor economia rațională și intensivă. Va fi un stimulent ademenitor pentru țăranii noștri.

Cu toate aceste întrelăsări broșura dlui Cioban se cetește cu folos. În desorientarea generală, ce stăpânește în ce privește reforma agrară, un glas hotărât, având chiar și unele greșeli, prinde bine și dă orientări prețioase.

P. Suci.

Nouile frontiere ale Germaniei.

(Resumat din tractatul de pace cu Germania.)
(Continuare.)

Partea stângă a Rinului

Secția 8. — partea stângă a Rinului. — Germania nu va menține, nici nu va construi vre-o fortificație, nici pe partea stângă, nici la mai puțin de 50 km. la est de Rin. În zona astfel delimitată, Germania nu va întreține nici o forță armată, nu va face nici o manevră militară și nu va conserva nici o ușurință materială în ce privește mobi-

lizarea. Orice violare a acestor angajamente va fi considerată ca un act ostil împotriva semnăturilor prezentului tratat și drept calcule ca să tulbure pacea lumii.

Basinul Sarre

1. Fixează frontiera teritoriului la care se aplică stipulațiunile tratatului.

2. Consacră cesiunea Franței în proprietate întreagă și absolută și achită toate datoriile (cu dreptul exclusiv de exploatare) a minelor de cărbuni din bazinul Sarre, — aceasta fiind compensația distrugerii minelor de cărbuni, din nordul Franței.

3. Asigură Franței, proprietara minelor, toate garanțiile economice și juridice necesare exploatarei lor.

4. Stabilește drepturile populației și situația lucrătorilor.

5. Fixează la 15 ani regimul politic și administrativ al teritoriului Sarre, — Germania renunțând pentru această perioadă în favoarea societății națiunilor; la guvernământul suszisului teritoriu.

6. Determină regulile de vot prin care după expirarea termenului de 15 ani, populațiunea teritoriului Sarre, va fi liberă să recunoască suveranitatea sub care dânsa dorește să fie.

Frontierile. — Teritoriul Sarre cuprinde districtele Sarre-Louis, Sarrebruck, Ottweiler, Saint Ingbert, o parte din districtele St. Wendel, Hamburg.

El este mărginit: la sud și vest de noua frontieră a Franței. La nord, limitele administrative a districtelor și cantoanelor încorporate la zisul teritoriu, urmează o linie generală, pornind dela Sarre, 5 km., nord de Mettlach și uninduse la sud-est de Mettlach, frontiera meridională a principatului Birkenfeld. La est, de o linie trecând la aproape 4 km., nord-est de S. Wendel, lăsând în exterior teritoriul Sarre Bretenbach și Waldmohr, înglobând Hamburg și ajungând la frontiera franceză, la sud de Hornbach. Suprafața este de 161.000 h. a. Populația este de 647.000 locuitori.

Cesiunea minelor. Cesiunea întreagă și absolută se referă la toate gismentele de cărbuni concesionate sau nu, la toate dependențele și instalațiunile, atât dela suprafață, cât și cele subterane și anume centralele electrice, stocurile, casele funcționarilor și ale lucrătorilor etc. și în general asupra a tot ce posed proprietarii sau exploataorii minelor.

(Va urma).

Informațiuni.

* **Preluarea universității din Cluj.** În 12 crt. s'a prezentat la Rectorul universității din Cluj o comisie compusă din mai mulți profesori dela gimnaziile române din Ardeal, sub președința dlui Nicolae Dregan profesor de universitate. Fostii profesori universitari unguri n'au voit să depună jurământul nici în ziua din urmă, moment de care legau speranțe mari sudentii unguri.

Nu se va ținea nici un fel de examen; deocamdată edificiul universității e sub paza armatei. Universitatea a fost preluată și închisă pentru semestrul de vară.

* **Profesorii de universitate din Cluj** au denegat cu toți jurământul. Facultățile de drept, litere și știință au fost închise. Preluarea universității s'a început.

* **Din Dieceza de Gherla.** De protopopi onorari cu facultate de a purta brău roș și asesori consistoriali au fost numiți: 1. Dr. Alexandu Rusu secretar general al resortului de culte și instrucțiune publică al Consiliului Dirigent. 2. Dr. Ioan Coltor profesor de sf. Teologie în Blaj. De protopopi onorari cu facultate de a purta brău roș au fost numiți: 1. George Podina paroh în Cosma-Almaș. 2. Andreiu Pop profesor de religie la liceul de stat din Baia-mare și comisar guvernial la acelaș gimnasiu.

MAI NOU. SUVERANII ÎN ARDEAL.

După cum am anunțat, Suveranii vor pleca Joi — nu azi, cum anunță ziarele în Ardeal, unde timp de opt zile vor vizita ținuturile desrobite de armata română.

Regele și regina merg întâi la Brașov, apoi la Sibiu, unde li-se va face o primire triumfală, la Alba-Iulia și la Blaj, unde e scaunul mitropolitan, și în urmă spre meleagurile de Nord ale Ardealului până acolo unde împărățiră hordele magnaților bolcevici.

Vizita familiei regale a fost anunțată dincolo încă de acum 2 săptămâni. Preparativele făcute și programul acestei vizite au fost pe larg expuse consiliului de ministrii de către dl Maniu, a cărui venire în Capitală a avut și acest important scop. („România“).

Comemorarea zilei de 3/16 Maiu se va face mâine Vineri. Se va oficia serviciu divin pentru sufletele tuturor din această mare generație și se va face peregrinaj la »Piatra Libertății« și mormântul lui Axente.

Comunicat oficial din 14 Maiu 1919.

Frontul de Est: Viu schimb de focuri între ambele mături ale Nistrului.

Frontul de Vest: Schimb de focuri de armă și tun pe tot frontul Tisei.

Cu ocazia operațiunilor noastre în contra Ungurilor s'au capturat: 485 oșteri, 4752 soldați, 32 obuziere 10 tunuri, 2894 arme, 141 mitraliere și mari cantități de materiale și munițiuni.
Marele Cartier General.

Artiștii Teatrului Național au ajuns Miercuri la Cluj unde au și jucat seara: Poemul Unirii și Răzvan și Vidra. — Artiștilor li-s'a făcut o primire grandioasă. — Înainte de începerea reprezentației muzica a intonat Imnul regal. Iar Poemul Unirii — a produs în teatrul ce s'a preluat — o însuflețire nemaipomenită în acest teatru.

Numărul cenzurat de: AUREL GAJIA.

Director: ALEXANDRU CIURA.

Redactor: Ovidiu Hulea.